

Reggie

aanwijzingen

voor klimaatbestendige
en gezonde steden en dorpen

JOZEFIE HERMY, KAAT SMETS, PETER VERVOORT EN CHRISTOPHE VANDEVOORT [RUIMTE VLAANDEREN]

We hebben in Vlaanderen sinds de start van de industriële revolutie heel wat ruimte in beslag genomen voor nieuwe woningen, werkplekken, tal van voorzieningen en infrastructuur. Alles bij elkaar gaat het om 32 procent van onze ruimte en bij ongewijzigd beleid zou dat volgens berekeningen van de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO) zelfs kunnen oplopen tot 50 procent in 2050. Toch hoeft niet elke vraag naar bijkomende ruimte te resulteren in extra ruimtebeslag. De oplossing bestaat erin (her)ontwikkelingskansen te geven aan goedgelegen plaatsen die onderbenut worden of verouderd zijn. Dat vraagt om een doordachte aanpak. Om de leefkwaliteit in de verstedelijkte gebieden op peil te houden, zal bij (her)ontwikkeling moeten ingezet worden op zowel ruimtelijk rendement als ruimtelijke veerkracht en kwaliteit.

Ontwikkelingsperspectieven voor een veerkrachtige ruimte

Klimaatverandering, demografische evoluties en andere maatschappelijke transitie op vlak van economie, energie, etc., tasten de veerkracht van de ruimte aan. Om die te herstellen moeten nieuwe maatschappelijke afspraken worden gemaakt over het beheer van ruimte voor gemeenschappelijke belangen, dwars doorheen bestemmingen, bezitsvormen of publieke domeinen. Dat vereist een ingrijpen in de bestaande en geplande ruimtelijke structuur, waarbij bewust wordt omgegaan met natuurlijke en technologische kringlopen. Het ruimtelijk beleid formuleerde naar aanloop van het witboek voor het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen een aantal ontwikkelingsprincipes die in een onderling verband de transitie naar een veerkrachtige ruimte moeten waarmaken.

Het ruimtelijk rendement verhogen – Door meer activiteiten op eenzelfde oppervlakte te organiseren kan het ruimtelijk rendement verhoogd worden, maar het is belangrijk het verzegelen van de bodem hierbij te beperken. Verharding beperkt immers

de infiltratie van regenwater bij hevige regenval en versterkt het stedelijk hitte-eilandeffect. Het beleid zet daarom in op groen en water dat verweven wordt in de bebouwde omgeving onder de vorm van parken, tuinen, groendaken, ... Op die manier blijft de woon- en werkomgeving gezond en ontstaat speel- en recreatieruimte.

Multifunctionele open ruimte en groenblauwe aders – Groene open ruimten in en aan de rand van de stad dragen bij aan de leefkwaliteit en het welzijn van de stadsbewoners: ze verbeteren de luchtcirculatie en beperken de hinder van fijn stof en andere emissies. Door ze te verbinden ontstaat een groenblauw netwerk, dat de open en bebouwde ruimte overspant. Een robuuste en samenhangende open ruimte kan effecten van klimaatverandering (wateroverlast, verdroging, hittestress, ...) makkelijker aanpakken. De inrichting dient daarbij multifunctioneel te zijn, zoals waterpartijen die het regenwater bufferen, een biotoop voor planten en dieren creëren en de temperatuur tijdens de zomermaanden milderen.

Publieke ruimte en landschap – De publieke ruimte moet aantrekkelijk, veilig en toegankelijk worden gemaakt. Straten, pleinen, parken en tuinen waarvan de inrichting is geënt op de karakteristieken van de regio versterken de landschappelijke beleving en identiteit van het gebied.

Het Vlaams ruimtebeleid in een gedeelde regierol

Door bestaande bebouwde ruimten geschikt te maken voor nieuwe noden in plaats van bestemmingswijzigingen door te voeren om nieuwe ruimte te kunnen aansnijden, kunnen we de ruimte kwaliteitsvol ontwikkelen. Alleen al door het groter aantal betrokken eigenaars is die opgave echter een stuk complexer dan de uitbreidings- en bestemmingsaanpak uit het verleden. Het Vlaamse ruimtelijk beleid heeft daarom in relatie tot de ruimtelijke ontwikkelingsprincipes een aantal bijzon-

Als we blijven voortdoen zoals we bezig zijn, is de kans groot dat de Vlaamse ruimte tegen 2050 voor de helft opgebruikt is. Geen goed nieuws dus, zeker niet wat onze leefkwaliteit en aanpassingsvermogen in een veranderend klimaat betreft. Met die vaststelling in het achterhoofd, werkt de Vlaamse overheid aan strategieën om het tij te keren, of op z'n minst te counteren. Een draaiboek en een aantal recente studies die in opdracht van Ruimte Vlaanderen werden uitgevoerd, moeten alle stakeholders daarbij een duwtje in de rug geven. (KR)